

Любов Дрофань **Lubov Drofan**
кандидат філологічних наук, PhD in Philology,
провідний науковий співробітник, leading researcher,
Інститут проблем сучасного мистецтва Modern Art Research Institute
НАМ України of the National Academy of Arts of Ukraine

lubavadrof@ukr.net orcid.org/0000-0002-1990-1752

СПЛАВ ХУДОЖНІХ І ЛІТЕРАТУРНИХ ОБРАЗІВ ЕММИ АНДІЄВСЬКОЇ

SYNTHESIS OF ARTISTIC AND LITERARY IMAGES OF EMMA ANDIEVSKA

Анотація. Розглянуто багатоманітну творчість Емми Андієвської, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка, яка волею долі опинилася поза межами України. Вона сплела в єдине ціле два види мистецтва — літературу і образотворче мистецтво, вивільнивши, таким чином, простір для потужних експериментів та майбутніх теоретичних розмислів про наближення художніх образів і мотивів до міфологічної естетики.

Проаналізовано творчу лабораторію письменниці і художниці, її прагнення витворити власний дискурс в історії української культури. Доведено необхідність комплексного підходу до студіювань її творів — літературних та образотворчих, що віддзеркалюють авангардний світогляд.

Ключові слова: багатомірність творчості Емми Андієвської, вербальні й візуальні форми, сюрреалістична концепція творення, мовні й образотворчі експерименти.

Постановка проблеми. Про Емму Андієвську (нар. 1931), мисткиню і письменницю діаспори, написано багато, зазвичай з панегіричним відтінком, хоча для багатьох вона лишається незрозумілою і надто складною. Її або підносять у ранг небожителів, або зовсім не сприймають за її «вибрики» у царині літератури і образотворчого мистецтва. І цю багатовекторність можна звести до однієї нарративної моделі — вміння відкривати всі можливості слова і пензля, послуговуватися потужною мовою, візуалізуючи всі образні системи двох видів мистецтва. Вона здійснює експеримент у мистецтві — зухвало підсовуючи суспільству, спраглому до всього нового, таку собі стилістичну гру і ніби споглядає, хто ж вийде з неї переможцем, всмак натішившись виконувати інтелектуальні і каверзні справи.

Дослідження і публікації з теми. Ще у 50-х роках минулого століття молоду поетесу помітили критики і згадували її серед імен, що гучно заявили про себе неординарністю і експериментуванням. Пізніше її зараховували до нью-йоркської групи поетів, явища модерного мистецтва, якому не бракувало інтелектуалізму й епатажу, колоратури мовних образних форм й інтуїтивно-чуттєвих асоціацій. До цього досить умовного з точки зору структурного членства угруповання входили Віра Вовк, Богдан Рубчак, Юрій Тарнавський, Женя Вальківська, Патриція Килина, Роман Бабовал, Олег Коверко, Юрій Коломиєць, Марко Царинник, Марія Ревакович, Юрій Соловій, Вольфрам Бургардт. Щоправда сама Андієвська, почувуючись свободоцентричною особистістю, наполягала на своєму відокремленні від будь-яких намагань штучно утворю-

вати якісь мистецькі поділи. У діаспорних студіях різних років про Андієвську згадували досить часто, наприклад І. Костецький, Ю. Шерех, Ю. Лавріненко, В. Барка, Б. Бойчук, Ю. Тарнавський, М. Р. Стех, В. Державин та ін. Розкриттю феномена її таланту присвячували дослідження і в Україні: П. Сорока, Л. Тарнашинська, С. Водолазька, Н. Зборовська, Т. Возняк, А. Біла, М. Жулинський та ін.

Метою даної статті є наблизитися до розкриття метафоричності у складних словесних формах, що є ключем до розгадування художньої образності її картин.

Виклад основного матеріалу. Митці, які вільно володіють і пером і пензлем — дивовижні особистості, оскільки такі зміщення і зсуви у їхній свідомості, їх сприйняття і відтворення картини світу обов'язково відображаються у поезиці, позначаються на манері письма, що почасти має по кілька нашарувань, на образності і доборі художніх засобів. Потужна візуальна мова перехрещується із вербальними формами, органічно витворюючи неповторно індивідуальний стиль, що таїть у собі коди, дешифруванням яких ламають списи дослідники. Вона подає зразок дивовижного поєднання двох видів мистецтва, що не існують ізольовано — візуальне і вербальне. Це фактично один моноліт, сплав, нерозривна єдність.

Своєрідні авторські імпровізації буддійських учень — канонічних і неканонічних, вчуваються в іменах і назвах, що населяють її твори (наприклад, Джалапіта), відчутні відголоски санскриту, окреслюються медитативні техніки для досягнення духовного просвітлення, даються натяжки на походження всього сущого на планеті. Сюжетні лабі-

ринти сповнені строкатих неоднорідних елементів, що ретранслюють буддійські тексти різних канонів у вигляді давніх притч, новел, казок, діалогів, анекдотів, різноманітних історій з прозовими і строфічними вставками, багаті на житейську мудрість і філософську мораль. Творчість Андіївської — це яскравий вияв злиття езотеричних учень із конкретизованими поняттями, давніх буддійських концепцій із сакральними текстами давньої української культури.

Вона ніколи не перестає нас дивувати: то одне речення на 15 сторінок, що сприймається як текстований період з кількома абзацами, то картини, стилістично віртуозні, які прочитуються так само безкінечними реченнями, змістами, але ніби запрошують у лабіринти незвіданих світів, з яких ой як нелегко виборсатися. І можна вгрузнути у заокруглені форми, квадратні ритми, несподівані плями, ламкі лінії, поданих як на картинах, так і в літературних творах — прозових і поетичних, які вона незрідка сама й ілюструє. І якщо пильно придивитися до міриадів довгих і коротких рисок, простежується певна закономірність, яка укладається в певну систему, що її можна трактувати як філософську.

У неї специфічна техніка малювання — накладає акрилові фарби до 25 разів, що створює ефект рухомості зображеного під різними кутами зору. Таким чином, лінійна площинність перетворюється у 4D зображення з багатовимірною стереоскопічною оптикою і владно втягує в свою орбіту зір іззовні. Що більше вдивляєшся в картини, тим загадковішим стає запропонований авторкою окремішній світ, з його первинними кодами і сенсами, пізнати які можна лише на рівні підсвідомості. Декодування і картин і текстів Андіївської перетворюється на гру з власними уявленнями про праоснову буття, де все є відкритою системою, де, зрештою, нічого не приховується, у вільному доступі перебувають істоти-форми. Рух їх, не скутий умовностями, зворушливо наївний — це певний знак або запрошення до діалогу, де кожен буде почутий і зрозумілий іншим.

«Я все життя вмирала, а у паузах, коли жила, я у марадонському бігу бігла крізь життя і намагалась трошечки творити», — писала Емма Андіївська у романі «Маратонський біг». Росла дуже хворобливою, маючи туберкульоз хребта, три роки пролежала в ліжку і ще вісім років ходила в корсеті. Та все це лише загартувало її характер, сформувало харизматичну особистість з потужною енергетикою, що відчувається в усіх її вчинках і прагненнях. Їй вистачає спати по кілька годин на добу, вона справді живе на повну, зайвої хвилини не витрачаючи на марне, вибухаючи гейзером ідей і замислів, які реалізує будь що. З дитинства володіє феноменальною пам'яттю, має упертий характер, що дав їй змогу всупереч настановам материним, яка фанатично хотіла виховати з неї рафіновану росіянку, заговорити українською мовою, яку вдосконалює і продовжує вивчати усе своє життя — у клітинах художниці міцно тримається код українськості (хоча знає ще чотири мови). Знаменитим став вигук Андіївської: «Так, я українка! Тільки українка! Навіть тоді, коли я буду єдиною українкою на землі!» Саме настанова на орієнтованість своєї мови дає їй змогу відкривати в поезії і

прозі нові звукові барви, жонглювати звуками так, що кожен рядок, який складається нібито із знайомих слів, несе надзвичайну смислову потугу, несамовито стираючи спорохнявіле уявлення у кожного вдумливого філолога про фоніку і строфіку. «Її основний засіб — це оновлення старих і простих слів. Вона знає потєбнянський секрет внутрішньої форми слова», — писав про неї Юрій Лавріненко. Спочатку було майже хрестоматійне:

Зорям на небі тісно,
Троянда пішла від місяця.
Дерева, як з діжки тісто,
Муром стікали в барвисте,
Де вітер від пахоців світиться.

«Троянда пішла від місяця»

Яскраво звучить поезія та, де авторка вдається до іншої художньої стилістики і «її мова переростає мову щоденного спілкування; так само її світ, хоч виростає з емпіричної дійсності, переростає її, досягаючи своїми верхами інтуїтивних світів якоїсь біологічно-релігійної містики» [3, с. 366]. Вслухаймося у мовні авангардні знахідки:

Вартовий люки літа відкрива.
Світила в краплі ходять по кривій.
А він її шука, як в словнику —
В ліщинах, в недоспіваній корі.
І даючи дорогу слимакам:
— О Боже, ти, о Боже, щоб карать?

«Плач по Офелії»

Цвіркуни розтягують порожнечу
З надпаленими краями.
В ній сперечаються два крамарі,
Присягаючись на жовтій дині,
Як на святому письмі.

«Цвіркуни розтягують порожнечу»

Український літературознавець і критик зарубіжжя Володимир Державин, який свого часу викладав в Українському вільному університеті в Мюнхені, роздумуючи над тим, хто справді торує власний шлях у мистецтві, писав, що таке «право має сам лише майстер; бо без артистичної майстерності всі шукання є марні або, в найкращому випадку, надто сумнівні». І ствердно заявив, що «Сама лише довершена майстерність має право експериментувати в мистецтві» [4, с. 603]. Він високо оцінював талант Андіївської та її експериментування із словом. І він як ніхто знав її, адже був до того ж науковим керівником її дипломної роботи.

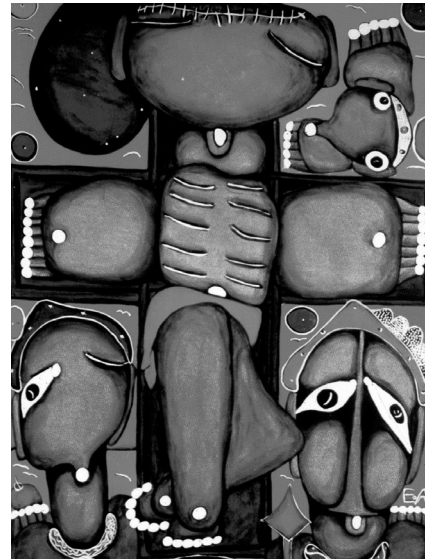
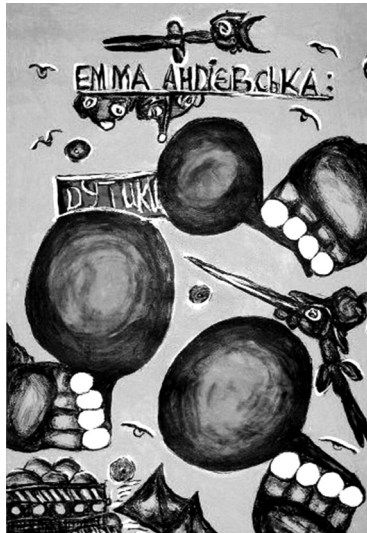
А ще серце Андіївської болить Україною, вона для неї одна-єдина. Трагедія Чорнобильської катастрофи, наслідки якої ми відчуваємо і більш як 30 років по тому, відлунували і в її поезії, де розпач і біль настільки зримі, що заповонюють мозок, в'їдаються у свідомість, примарою блукають у порожнечі думки:

Чорнобиль, пустеля, чорнобиль.
Вся країна — трупарня,

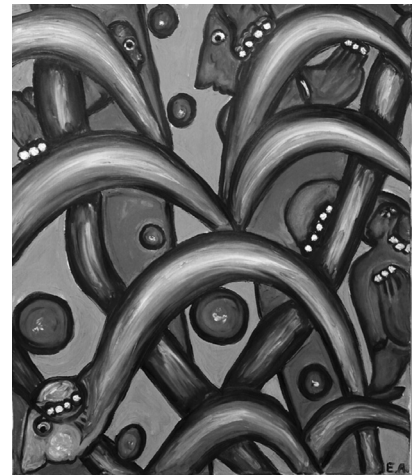

1. «Мореплавці»
2. «Дутики»
3. Без назви
4. Без назви
5. «Форос»
6. Без назви

Емма Андриєвська

- 7. Без назви
- 8. «Краєвид з акцентами ліхтарів»
- 9. «Прогулянка в парку»
- 10. «Шухлядні краєвиди»
- 11. «Постать з двома капелюхами»

Де ще живі мерці
Виголошують промови
Про нешкідливість опромінення <...>
Жодних рік не вистачає на голосіння.
Жодних океанів на біль та розпуку.
Боже, за що так тяжко караєш?
Цілий народ отак у домовину,
Як голод у тридцять третьому.
Ніхто не голосить, ніхто не плаче.
Готують нову трупарню.

«Що таке справедливість», — переймається Андіївська в іншому творі («Джалапіта») і відповідає устами свого героя: «Справедливість це доброта, міряна на міліметри».

Щоразу повертаємося до образу Джалапіти, який, видається, є центральним у творчості Андіївської, бо, за її теорією, він є всім. Тож якось «Джалапіта пішов на виставку образотворчого мистецтва, і всі шедеври, засоромившись, тихенько вийшли з зали, притримуючи рами, щоб не грюкати». Ламаючи стереотипи і традиційні знання, мисткиня все ж не нав'язує своє бачення, вона лише привідкриває таємницю буття — там усе мінливе і нічого стверджувати напевно не має сенсу. Можливо, й істини у нашому традиційному уявленні, немає. «Чому людина має тінь, спитали Джалапіту. — «Тому, що в ній погано працює освітлення зсередини, — відповів Джалапіта». От чого-чого, а саме світла не бракує Андіївській ні в її картинах, ні в поезії і прозі. Позитивне світосприйняття найбільш характерне для неї.

Популярність Андіївської уже давно на найвищому реєстрі, її художні твори й альбоми розходяться великими накладками по всьому світу. Україна, яка не так давно відкрила її для себе, перебуває все ще у стані великого здивування перед цим неординарним талантом. Вона тут часто буває, виступає перед широкою аудиторією, надихає своїми оригінальними оповідями про життя і мистецтво, випромінюючи енергію, яка так і струмує в кожному слові. 2018 року їй присуджено найвищу відзнаку — Державну премію України імені Т. Шевченка. Вона є автором 29 поетичних збірок, 5 книжок короткої прози, 3-х романів та понад 9 тис. картин.

Народжена в Україні, у Донецьку, в родині вченого-хіміка, якого енкаведисти застрелили, відступаючи з Києва. Разом з матір'ю під час Другої світової війни виїжджає за кордон. Спочатку до Німеччини, згодом до Америки. Нині мешкає у Мюнхені. Її чоловік, який не так давно відійшов у засвіти і який був на 24 роки старший від Емми, також легендарна постать, відомий у всьому світі як літературознавець, публіцист, критик, редактор, перекладач — Іван Кошелівець (справжнє прізвище Ярешко), українець, народжений на Чернігівщині, був учнем професора і дослідника історії українського театру Василя Резанова у Ніжинському інституті народної освіти. Звинувативши у 1933-му у націоналізмі, його виключили з роботи. Але перед самою війною, в 1940 році йому все ж вдалося вступити до аспірантури київського Інституту літератури, де керівником наукової роботи став академік Олександр Білецький. Згодом доля закинула Кошелівця спершу до табору «Ді-Пі» у Тіролі, а ще

згодом до складу групи українських письменників, з якими видає журнал «Литаври». Окремою сторінкою у його біографії слід вважати знайомство з Володимиром Кубійовичем і співпрацю над «Енциклопедією українознавства», потім випускав разом з Юрієм Лавріненком (автором уже хрестоматійного збірника «Розстріляне Відродження») «Українську літературну газету». Свого часу очолював основне видання української діаспори журнал «Сучасність», викладав в Українському Вільному Університеті. Емма Андіївська була разом з ним, коли він писав свої основні літературознавчі праці — біографічні монографії «Микола Скрипник» (1972), «Олександр Довженко», «Жанна д'Арк» (деякі з них презентував в Україні, до якої вперше за довгі роки розлуки зміг приїхати лише влітку 1992-го), «Нариси з теорії літератури», «Літературний процес, або Деякі з віддалі», антологію творів шістдесятників з власними коментарями «Панорама найновішої літератури в УРСР. Поезія. Проза. Критика», книжку спогадів «Розмови в дорозі до себе», переклади з Фрідріха Ніцше, Поля Валері, Дені Дідро, Франца Кафки.

На світлинах ми бачимо подружжя — стриманого Івана і вогненну Емму, під час різноманітних подорожей. І на них Андіївська завжди з тією загадковою усмішкою, що вирізняє її серед інших, і в незмінних капелюшках.

Вона величезна оригіналка в усьому. Чого лише варта її автобіографія, яку вона розповідає широкій аудиторії не кліпнувши й оком, зануривши нас у подробиці дитинства, коли вона впала, забивши голову, і це якось вплинуло на роздвоєння її черепа, а тому у неї тепер дві голови. Вона уважно і яскраво грає на сцені самого життя, оповідаючи дивовижні історії. І оповідає це так серйозно, що все це заслуговує на довір'я, починаєш вірити у реальність і не сприймаєш це як вигадку.

Відомо, що митець, надто той, який працює у contemporary-art, пропонує твір, який кожен може тлумачити по-своєму, може вкладати туди своє бачення і розуміння, а відтак стати співавтором, співтворцем. Так і в Емми Андіївської, яка до зворушливості дитинно відкриває свою індивідуальність усією непритованістю власних послань світові. Через навстіж розчинені двері її полотен здатен увійти кожен, хто відчув майже на підсвідомості закладені у її поезії і прозі глибинні сенси філософських почувань. Увійти може, але чи зрозуміє? «Стосовно відсутності художньої освіти ніскільки не шкодую — мій політ фантазії не запрограмований теоріями», — сказала в інтерв'ю газеті «Високий Замок» [2].

Творча кухня майстра, яка зазвичай прихована від стороннього погляду, завжди є цінним матеріалом у розкритті інтуїтивно-глибинного поштовху до з'яви полотна. Сама Андіївська розповіла таку історію: «Річ у тім, що в мене око десь там на дні завжди розділялося на слово й барву, отже, я можу малювати розмовляючи. Тепер я дуже інтенсивно малюю. Я просто мушу малювати — в мене десь там у підшлунку зберігаються всі картини, які тільки треба „втягнути“ пензликом, і я це намагаюся робити. Виставок мені справді не бракувало. Публіка в Німеччині тепер не дуже купує, то зиску це не приносить, зате задоволення... Ви-

слів у творчості — це не просто хліб, а повітря, без якого я би задихнулася. Кожен, хто творить, має це відчуття. Малярство мало дуже великий вплив на мою поезію... Для мене це завжди розгортання метафори. Я дуже люблю фарбу. Звичайно, можна вдатися і до самого рисунка, але то, як на мене, належить більше до сфери розумової, то радше конструкція, а мої малярські роботи більш безпосередні. Я скрізь люблю ходити без доріг, точніше, скакати...» [1, с. 20].

Її зараховують до сюрреалістів, хоча у прокрустове ложе якоїсь теорії її важко вкласти. Юрій Шерех визнавав: «протимовна поезія, що ламає мовні норми». Володимир Державин означив так: «поезія перфектної естетичної конструкції». Хитросплетіння образів існують лише в певному «силовому полі», створеному тонким спостережливим оком мисткині, спостереженням реальності і перетвореному у паралельний, але також реальний світ. Ми починаємо входити в нього, беззастережно вірячи в його існування. Але цей світ стає своєрідною саморозкладною структурою, субстанцією, яка в нашій уяві раптово виникає, і так само раптово зникає, тобто іноді цей світ, з усіма своїми принадами, може стабільно існувати лише одну мить. Так, у віршах на одну мить з'являється образ, щоб відразу ж розпастися на склади і звуки: «З димарів попливуть дідугани у білому полотняному одязі», «Зоря молодим горошком сходить на городі», «Сонця стоніжка протоптала стежку у воді». Або звукові асонанси: «протіп-пристань», «лезо-залози-лізуть».

Фантазійно-філософськими лініями пройняті як поезія, так і картини. «Я — візіонер, у голові маю до десяти зображень майбутніх полотен. Треба тільки взяти пензель до рук і витягти ці образи на волю. Інакше протримаються два тижні і зникнуть. Не знаю, що таке брак ідей чи натхнення», — зізнавалася майстриня [2].

За всієї фантазмагоричності уявного, позначеного неповторною авторською індивідуальністю, це серйозний і вагомий доробок в історії культури. Спочатку тексти і картини сприймаються як герметично замкнений простір, але вривається реальність і розбиває на друзки авторкою вибудований так ретельно і серйозно фантом. І знову ж таки, фантом виявляється реальним, містким і шокуєчим.

Літературознавець Л. Тарнашинська, аналізуючи мистецьку спадщину Андієвської, роздумує: «Емма Андієвська виявила у малярстві оригінальне візуальне світобачення та своєрідний інструментарій. Її малюнки — то не-повторна гра уяви, безпосередність, повна розкутість. Звідси — несподівана вигадливість, поєднаність кольорів і щоразу несподіваний ракурс, здавалося б, уже баченого, нетрафаретний погляд на якість клітинки життя, яке нас оточує — видиме й невидиме. Годі позбутися враження, що її картини перегукуються з її поезією, — такі це зримо виразні вивершення підсвідомого, ірраціонального, які беруть у полон своїми незбагненними чарами: чи то іскринки кумедності, чи то роздумливості, чи якоїсь мовби “підказки згори”, якими ми не є, бо просто не бачимо себе об'ємно, багатоплощинно, але якими могли би бути, якби “доросли” до світосприйняття художниці. Приймаючи мистецтво як гру, мисткиня виражає в ньому свободу своєї індивідуальності, власне ба-

чення світу, яким нерідко “заряджає” й інших, щоправда, готових до такого сприйняття» [1, с. 21–22].

Фактично Емма Андієвська з величезним творчим запалом кинула відчайдушний виклик заско-рузлomu світу. Традиційно усталені канони аж ніяк не працюють під час аналізу її творчості. Вона сміливо зламала канони вибуховістю метафоричних образів. Якщо повернутися до її прози, то говоримо про те, що в своїх філософських казках-притчах вона заклала заряд енергетичного оптимізму, що уможливило переглянути сумнівні цінності, традиційно сповідувані суспільством. Її казки — яскраві, образні і при цьому узагальнені — змушують пережити і проживати подієву напругу. Структурна канва текстів настільки несподівана, як для типової фольклорної казки, що просто запрошує до розмислів про загальні закони розвитку всесвіту, світобудови, а можливо, й мистецтва. У кожній казці глибокий філософський зміст, який прихований у безлічі текстових лабіринтів.

Літературні твори Емми Андієвської є розгадкою коду, який приховано в її картинах. «Джалапіта» — це назва одного з її творів. Джалапіта — це ключовий образ, який повторюється у її картинах або навпаки — текст розшифровує образ картин. Можна трактувати і так, що на картинах присутній образ Джалапіти, бо він є всім, в усьому розчиняється, все утворює. А отже неживий світ персоніфікується. Якось Джалапіта пішов до бібліотеки і заснув на полицях. Прокинувся від того, що старий книжник — бібліотекар встромлює в його тіло книжки. Джалапіта хотів був висмикнутись, але побоявся злякати старого, бо був занадто добрим. Або ще одна казка — про упиреня, що скуштувало людську волю і з німецького й кволого створіння несподівано для всього нечистого племені перетворилося на наймогутнішого і найстрашнішого.

У кожній казці зашифровано мораль, сентенцію, смисловий силогізм, що логічно впливають із тексту. Наприклад, «за кожний скарб, навіть як він задушно комусь дістається, врешті-решт доводиться платити. Грошима, прозрінням, зручністю, а здебільшого й самим існуванням, — стверджує авторка, а далі продовжує, — це залежить від перетворень у самій живій істоті, яка платить тільки тоді, коли не вміє користуватися подарунком». Або у цій самій казці «людина без волі ніколи не помічає, що вона живий труп», «без волі нема жодного життя. Щойно вона дає відчутти смак речей і всього існування».

Андієвська дає можливість для власних висновків навіть у замкнених концепцією текстових межах.

— Ти справді певна, що саме так?

— А ти — ні? Маєш нагоду змінити свою думку...

Так завершується казка. І що далі? Як опонентові змінити свою думку? Це що, запрошення поекспериментувати із упиренятком? І таке запрошення прозвучало з вуст не кого-небудь, а... бляшанки. І з ким ця бляшанка вела розмову — невідомо.

Висновки. Емму Андієвську годі вмістити у рамки якоїсь теорії — її картини, поезія і проза завжди випиратимуть з традиційних тлумачень кожною лінією і плямою, кожним звуком. Розкутість і лет слова заперечують усі закони версифіка-

ції і водночас кожен рядок — це всесвіт, асоціативні паралелі. З шаманістським поривом розсуває межі звичайних і усталених значень слів, підсовуючи нашій здивованій уяві світ, у якому все можливо. Так «левади... вписали в небо коровай разом з коровами, і кониками, і чортополохом», чаклун, що сидить поміж кавунами, «дмуха глечик із нитки баб'ячого літа». У контексті вірша переплітаються гротеск і символічність, слова набувають різноманітних відтінків і значень. Вона творить свій словник — етимологічний і тлумачний. Та марно шукати пояснень. Кожна теорія розпадається у неспроможності окреслити хоч якусь манеру письма — все там, і слова і фрази, розлітаються усебіч.

Картини, виконані акриловими фарбами, є продовженням або й поясненням словесних текстів, впізнавані за манерою виконання, їх не сплу-

тати ні з яким іншим мистцем. Здається, що з пензлем у руках вона медитує, приймає космічні вібрації і намагається передати певне послання за допомогою відповідного арсеналу мистецьких і словесних засобів. Тобто інструмент «слово» перетворюється у барви і навпаки — вона малює слово. І відчайдушно, мов той гейзер, вибухає несподіваними образами і асоціаціями, ледь вловимими лише на підсвідомому рівні. Значення образотворчих і словесних образів вислизують із звичного понятійного словника і набувають сакрального сенсу. Мистецька фантазія перетворюється у паралельні світи, пізнати які можна лише послуговуючись езотеричними знаннями. Емма Андіївська дає імпульс новому творенню, вибудовує свій простір, «А простір падає на плечі / Поволі, / Мов зачарований падінням».

Література

1. «Буття прочинилося навстіж...»: Емма Андіївська (до 80-ліття з дня народження). Бібліографічний покажчик / уклад. О. Круківська. К., 2010. 52 с.
2. Гутик О. Емма Андіївська: «Жінці, яка цікавиться не тільки ліжком, важко в житті» // Високий Замок. 2913. 3 жовт. URL: <https://wz.lviv.ua/interview/124220-emma-andiievska-zhinti-i-aka-tsikavytsia-ne-tilky-lizhkom-vazhko-v-zhytti>
3. Координати: У 2-х т. Антологія сучасної української поезії на Заході / упор. Б. Бойчук, Б.-Т. Рубчак. Т. II. Нью-Йорк; Мюнхен, 1969. 487 с.
4. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. У 3 кн. / упор. В. Яременко (Україна), Є. Федоренко (США); наук. ред. А. Погрібний. Кн. 3-тя. К.: Вид-во «Рось», 1994. 687 с.

References

1. «Buttya prochynylosya navstizh...»: Emma Andiyevska (do 80-littya z dnya narodzhennya). Biobibliografichnyj pokazhchyk / uklad. O. Krukivska. K., 2010. 52 s.
2. Gutyk O. Emma Andiyevska: «Zhinczy, yaka cikavytsya ne tilky lizhkom, vazhko v zhytti» // Vysokyj Zamok. 2913. 3 zhovt. URL: <https://wz.lviv.ua/interview/124220-emma-andiievska-zhinti-i-aka-tsikavytsia-ne-tilky-lizhkom-vazhko-v-zhytti>
3. Koordynaty: U 2-x t. Antologiya suchasnoyi ukrayinskoyi poeziyi na Zahodi / upor. B. Wojchuk, B.-T. Rubchak. T. II. Nyu-Jork; Myunxen, 1969. 487 s.
4. Ukrayinske slovo. Xrestomatiya ukrayinskoyi literatury ta literaturnoyi krytyky XX st. U 3 kn. / upor. V. Yaremenko (Ukrayina), Ye. Fedorenko (SShA); nauk. red. A. Pogribnyj. Kn. 3-tya. K.: Vyd-vo «Ros», 1994. 687 s.

Дрофань Л.

Сплав художественных и литературных образов Эммы Андиевской

Рассмотрено многообразие творчества Эммы Андиевской — лауреата Государственной премии Украины им. Т. Шевченко, которая волею судьбы оказалась за пределами Украины. Она объединила в одно целое два вида искусства — литературу и изобразительное искусство, создав, таким образом, пространство для мощных экспериментов и будущих теоретических размышлений об интерпретации художественных образов и мотивов в русле мифологической эстетики.

Проанализирована творческая лаборатория писательницы и художницы, ее стремление создать собственный дискурс в истории украинской культуры. Обоснована необходимость комплексного подхода к изучению ее произведений — литературных и изобразительных, отражающих авангардное мировоззрение.

Ключевые слова: многомерное наследие Эммы Андиевской, вербальные и визуальные формы, сюрреалистическая концепция создания, языковые и изобразительные эксперименты.

Drofan L.

Synthesis of artistic and literary images of Emma Andievska

Is considered the variety of art of of Emma Andievska, laureate of the State Prize of Ukraine named after T. Shevchenko, who, by the will of fate, ended up outside of Ukraine. She combined two types of art —

literature and visual art, thus creating a space for powerful experiments and future theoretical reflections on the interpretation of artistic images and motifs in line with mythological aesthetics.

Is analyzed the creative laboratory of the writer and artist, her desire to create their own discourse in the history of Ukrainian culture. The necessity of an integrated approach to the study of her works — literary and graphic, reflecting the avant-garde worldview is substantiated.

Keywords: multidimensional legacy of Emma Andievskaya, verbal and visual forms, surrealist concept of creation, language and visual experiments.

Стаття надійшла до редакції 1.08.2019